

Εύλογες δαπάνες διαβίωσης

10-4-2014

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	1
Μεθοδολογία	2
Αποτελέσματα	4
Πρακτική εφαρμογή	5

Εισαγωγή

Ο προσδιορισμός των εύλογων δαπανών διαβίωσης συμβάλλει στην οικοδόμηση ενός πνεύματος **αμοιβαίας εμπιστοσύνης και διαφάνειας** μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και των δανειοληπτών, καθώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ένα **κοινό αποδεκτό σημείο αναφοράς** για την αξιολόγηση της δυνατότητας εξυπηρέτησης των δανειακών υποχρεώσεων του οφειλέτη.

Η χρήση των εύλογων δαπανών διαβίωσης αποτελεί μια αναγνωρισμένη διεθνή πρακτική (Ιρλανδία, Αυστρία, Βέλγιο, Φιλανδία, Νορβηγία, Ισπανία) η οποία έχει αποδειχτεί ότι βοηθά τους δανειολήπτες και τα πιστωτικά ιδρύματα να καταλήγουν σε κοινά αποδεκτές λύσεις χωρίς να απαιτείται η δικαστική συνδρομή.

Μεθοδολογία

Ο υπολογισμός των εύλογων δαπανών διαβίωσης στηρίζεται στα στοιχεία της **Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ)** που διενεργείται κάθε χρόνο από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία.

Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (Household Budget Survey) είναι μία στατιστική έρευνα μέσω της οποίας συγκεντρώνονται πληροφορίες από αντιπροσωπευτικό δείγμα των νοικοκυριών της χώρας **(ανεξαρτήτως αν έχουν δάνειο ή όχι)** για όλες τις δαπάνες διαβίωσής τους. Για τον υπολογισμό των εύλογων δαπανών διαβίωσης έγινε χρήση της ΕΟΠ του 2012 που ανακοινώθηκε τον Δεκέμβριο του 2013 από την ΕΛΣΤΑΤ (τελευταία διαθέσιμη), η οποία κατέγραψε τις δαπάνες **8.719 ατόμων από 3.577 νοικοκυριά.**

Οι πληροφορίες για τις δαπάνες που συγκεντρώνονται από τα νοικοκυριά είναι πολύ αναλυτικές καθώς βασίζονται στη λεπτομερή καταγραφή των ειδών (αγαθών και υπηρεσιών) σύμφωνα με τη διεθνή ταξινόμηση COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose) και περιλαμβάνονται όλα τα αγαθά και υπηρεσίες που καταναλώνονται από τα νοικοκυριά.

Οι βασικές δαπάνες που **περιλαμβάνονται** στην κατασκευή του καλαθιού των εύλογων δαπανών διαβίωσης των νοικοκυριών είναι οι εξής:

- **Όλες οι δαπάνες διατροφής** (δημητριακά, γαλακτοκομικά προϊόντα, κρέας, ψάρια, έλαια και λίπη, φρούτα, λαχανικά, γλυκά κτλ) **και των μη αλκοολούχων ποτών** (καφές, τσάι, κακάο, μεταλλικά νερά, αναψυκτικά, χυμοί φρούτων, κτλ) καθώς και **έξοδα σε καντίνες και κυλικεία εργασίας, σχολείων, πανεπιστημίων, γραφείων** (καφέδες, αναψυκτικά, χυμοί, σάντουιτς, τοστ, τυρόπιτες, γλυκά, κλπ.)
- **Όλες οι δαπάνες ένδυσης και υπόδησης** (αγορά ειδών ένδυσης και υπόδησης (ανδρικά, γυναικεία, παιδικά) καθώς και οι επιδιορθώσεις αυτών.)
- **Όλες οι δαπάνες που σχετίζονται με την κατοικία** (ηλεκτρισμός, ύδρευση, θέρμανση, υλικά και υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής της κατοικίας.)
- **Όλα τα έξοδα κίνησης, συντήρησης και επισκευής μεταφορικών μέσων** (καύσιμα, λιπαντικά, ανταλλακτικά, σέρβις κτλ) καθώς και **τα ασφάλιστρα αυτοκινήτου-μηχανής.**
- **Όλες οι δαπάνες χρήσης αστικών και υπεραστικών μέσων μαζικής μεταφοράς** (λεωφορεία, τρόλεϊ, ταξί, τρένα, τραμ, μετρό, επιβατικά πλοία κτλ.)
- **Δαπάνες που σχετίζονται με την επισκευή και τη συντήρηση των διαρκών αγαθών οικιακής χρήσης** (έπιπλα, οικιακές συσκευές, κτλ.)
- **Όλα τα αγαθά για τη συνήθη οικιακή κατανάλωση** (σαπούνια, απορρυπαντικά, είδη καθαρισμού, σκούπες, χαρτιά υγείας, χαρτομάντηλα, κτλ.)
- **Δαπάνες αγαθών και υπηρεσιών ατομικής καθαριότητας και καλλωπισμού** (κομμωτήρια, κουρεία, ξυριστικές μηχανές, ξυραφάκια, οδοντόβουρτσες, οδοντόκρεμες, αρώματα, κολόνιες, καλλυντικά, αποσμητικά, σαπούνια μπάνιου, σαμπουάν κλπ) **και λοιπά προσωπικά είδη** (τσάντες, πορτοφόλια, γυαλιά ηλίου, ομπρέλες κτλ) **καθώς και δαπάνες σχετικά με τα κατοικίδια ζώα** (τροφές, λουριά, κτλ.)
- **Δαπάνες σχετικά με την ενημέρωση και τη μόρφωση** (βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, είδη χαρτοπωλείου, γραφική ύλη, τετράδια, μολύβια, στυλό, κτλ.)
- **Όλες οι δαπάνες υπηρεσιών τηλεφωνίας και ταχυδρομικών υπηρεσιών** (λογαριασμοί σταθερού τηλεφώνου, κινητού τηλεφώνου, internet, ταχυδρομείων κτλ)
- **Δαπάνες ειδών και υπηρεσιών υγείας** (φάρμακα, παυσίπονα, επίδεσμοι, γάζες, θερμόμετρα, ιατρικές υπηρεσίες κάθε ειδικότητας, οδοντιατρικές υπηρεσίες, κτηνιατρικές υπηρεσίες κ.α.)
- **Όλες οι δαπάνες υπηρεσιών εκπαίδευσης** (παιδικοί σταθμοί, φροντιστήρια, ξένες γλώσσες, εκπαιδευτικές εκδρομές κτλ.)
- **Δαπάνες υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας** (γηροκομεία, ιδρύματα και σχολεία για άτομα με ειδικές ανάγκες, βρεφονηπιακών (παιδικών) σταθμών, παιδότοποι κτλ.)
- **Δαπάνες για λοιπές οικονομικές υπηρεσίες** (αμοιβές φοροτεχνικών, διοικητικά τέλη, αμοιβές δικηγόρων, αμοιβές συμβολαιογράφων, συνδρομές σε επαγγελματικά σωματεία, ενώσεις, κτλ.)

Όλα τα ανωτέρω περιλαμβάνονται στην **1^η ομάδα** δαπανών που θεωρούνται οι πιο βασικές για τη διαβίωση του νοικοκυριού.

Παράλληλα παρέχεται ο προσδιορισμός της δαπάνης κάθε νοικοκυριού εάν ληφθούν υπόψη επιπλέον κατηγορίες δαπανών:

Η **2^η ομάδα** δαπανών περιλαμβάνει επιπλέον:

- Δαπάνες εστίασης (έξοδα σε εστιατόρια, ταβέρνες, πιτσαρίες, καφενεία, μπαρ κτλ.)

Η **3^η ομάδα** δαπανών περιλαμβάνει επιπλέον:

- Δαπάνες για την αγορά διαρκών αγαθών και συσκευών (έπιπλα, ηλεκτρικές συσκευές, οικιακά σκεύη, συσκευές τηλεφώνου, τηλεοράσεις, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, φωτογραφικές μηχανές, κτλ.)
- Δαπάνες για την αγορά μεταφορικών μέσων (αυτοκίνητα, μοτοσυκλέτες, κτλ.)

Η **4^η ομάδα** δαπανών περιλαμβάνει επιπλέον:

- Δαπάνες για κατανάλωση αλκοολούχων ποτών (ουίσκι, βότκα, σαμπάνια, κρασί, μύρα, κτλ.)
- Δαπάνες για τσιγάρα και καπνό.
- Δαπάνες για αεροπορικές μετακινήσεις.
- Δαπάνες για τουριστικές υπηρεσίες (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, ομαδικά ταξίδια, κτλ.)
- Δαπάνες για υπηρεσίες αναψυχής, πολιτισμού και αθλητισμού (γυμναστήρια, εισιτήρια αθλητικών αγώνων, θέατρα, κινηματογράφοι, συναυλίες, κτλ.)

Στον υπολογισμό των εύλογων δαπανών διαβίωσης ελήφθησαν υπόψη μόνο οι πραγματικές δαπάνες που προέρχονται από αγορές και όχι οι τεκμαρτές δαπάνες από λοιπούς τρόπους κτήσης (δική του παραγωγή, δική του επιχείρηση, άλλες πηγές κτλ). Επίσης ελήφθησαν υπόψη έξοδα που σχετίζονται με κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχονται από το κράτος (δηλαδή εθνικού συστήματος υγείας, δημόσια σχολεία κλπ.) και εξαιρέθηκαν εναλλακτικές επιλογές που παρέχονται από τον ιδιωτικό τομέα, καθώς και αγορές πολυτελών ειδών.

Συνεπώς στο υπολογισμό των εύλογων δαπανών διαβίωσης δεν προσμετρώνται:

- **Δαπάνες για αγορά ειδών πολυτελείας** (κοσμήματα, πολύτιμοι λίθοι, ρολόγια, κτλ) και υπηρεσιών πολυτελείας (υπηρεσίες οικιακών βοηθών, μπέμπυ-σίτερς, καθαριστηρίων, κτλ) καθώς και έξοδα τυχερών παιγνίων (ΛΟΤΤΟ, τζόκερ, στοίχημα, λαχεία, καζίνο, κτλ)
- **Δαπάνες για ιδιωτικά σχολεία.**
- **Δαπάνες για ιδιωτική νοσοκομειακή περίθαλψη.**
- **Δαπάνες για ιδιωτική ασφάλιση** (υγείας, κατοικίας, κτλ.)

Επιπλέον, στο καλάθι των εύλογων δαπανών διαβίωσης δεν προσμετρώνται οι δόσεις δανείου για τους δανειολήπτες, και αντίστοιχα το ενοίκιο για τους ενοικιαστές και το τεκμαρτό ενοίκιο για τους ιδιοκτήτες, καθώς οι εύλογες δαπάνες διαβίωσης αναφέρονται στα υπόλοιπα έξοδα που κάνει ένα νοικοκυριό πέραν αυτών που απαιτούνται για την εξασφάλιση κατοικίας. Συνεπώς για όσους καταβάλλουν ενοίκιο, στα παραπάνω ποσά προστίθεται το ποσό του ενοικίου για την εξασφάλιση πρώτης κατοικίας με βάση τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία.

Με βάση την ανωτέρω κατασκευή του καλαθιού των δαπανών, εκτιμήθηκαν στατιστικά υποδείγματα με ερμηνευτικές μεταβλητές βασισμένες σε επιστημονικά κριτήρια ως προς τους προσδιοριστικούς παράγοντες που επηρεάζουν το επίπεδο δαπανών ενός νοικοκυριού και στην ανάγκη να προσδιοριστούν σαφείς, απλές και κατανοητές κατευθυντήριες γραμμές προς τις τράπεζες και τους δανειολήπτες.

Συνοπτικά οι ερμηνευτικές μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κύριες κατηγορίες: 1) **δημογραφικά κριτήρια** (μέγεθος νοικοκυριού, αριθμός τέκνων, κτλ), 2) το **είδος της κατοικίας** (ιδιοκατοίκηση, ενοίκιο, δάνειο, κτλ) και 3) **γεωγραφικά κριτήρια** (επίπεδο αστικότητας, γεωγραφική θέση κτλ). Στη συνέχεια, εφαρμόστηκαν δύο εναλλακτικές στατιστικές μέθοδοι παλινδρόμησης (robust linear regression και quartile regression) για τον βέλτιστο χειρισμό των ακραίων τιμών. Εξετάστηκαν ποικίλα υποδείγματα τα οποία παρατίθενται στην συνοδευτική έκθεση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι με βάση τον υπολογισμό των εύλογων δαπανών διαβίωσης, αυτές προσαυξάνονται σημαντικά για τις οικογένειες με παιδιά ή εξαρτώμενα μέλη (οι οποίες αποτελούν και την πλειονότητα των δανειοληπτών).

Αποτελέσματα

Το ύψος των εύλογων δαπανών διαβίωσης για κάθε ομάδα δαπανών όπως προσδιορίστηκε ανωτέρω και με βάση τη σύνθεση του νοικοκυριού δίδεται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1: Εύλογες δαπάνες διαβίωσης ανά ομάδα δαπανών που λαμβάνεται υπόψη και σύνθεση του νοικοκυριού (παρατίθεται προς σύγκριση το διάμεσο καθαρό εισόδημα οικ. έτους 2013 και το όριο φτώχειας για κάθε τύπο νοικοκυριού)

Σύνθεση νοικοκυριού	1η ομάδα δαπανών				Διάμεσο καθαρό εισόδημα οικονομικού έτους 2013 (στοιχεία ΓΓΠΣ)	
	2η ομάδα δαπανών	3η ομάδα δαπανών	4η ομάδα δαπανών	Όριο φτώχειας (EU-SILC)		
Ετησίως						
Ένας ενήλικας	6448	7337	7655	8180	7410	5708
Δύο ενήλικες	10866	12412	12921	13917	15891	8562
Πολλαπλασιαστής εξαρτώμενων τέκνων	2648	2955	3126	3361		1712
Πολλαπλασιαστής επιπλέον εξαρτώμενων ενηλίκων	2497	2962	3117	3550		2854
Παραδείγματα:						
Ένας ενήλικας με 1 τέκνο	9096	10292	10781	11541	8048	7420
Δύο ενήλικες με 1 τέκνο	13514	15367	16047	17278	16246	10274
Δύο ενήλικες με 2 τέκνα	16162	18322	19173	20639	17043	11986
Δύο ενήλικες με 2 τέκνα και επιπλέον εξαρτώμενο ενήλικα	18659	21284	22290	24189	15580	14840
Δύο ενήλικες με 3 τέκνα	18810	21277	22299	24000	16794	13698
Δύο ενήλικες με 3 τέκνα και επιπλέον εξαρτώμενο ενήλικα	21307	24239	25416	27550	15314	16552
Δύο ενήλικες με 4 τέκνα	21458	24232	25425	27361	16759	15410
Μηνιαίως						
Ένας ενήλικας	537	611	638	682	618	476
Δύο ενήλικες	906	1034	1077	1160	1324	714
Πολλαπλασιαστής εξαρτώμενων τέκνων	221	246	261	280		143
Πολλαπλασιαστής επιπλέον εξαρτώμενων ενηλίκων	208	247	260	296		238
Παραδείγματα:						
Ένας ενήλικας με 1 τέκνο	758	858	898	962	671	618
Δύο ενήλικες με 1 τέκνο	1126	1281	1337	1440	1354	856
Δύο ενήλικες με 2 τέκνα	1347	1527	1598	1720	1420	999
Δύο ενήλικες με 2 τέκνα και επιπλέον εξαρτώμενο ενήλικα	1555	1774	1858	2016	1298	1237
Δύο ενήλικες με 3 τέκνα	1568	1773	1858	2000	1400	1142
Δύο ενήλικες με 3 τέκνα και επιπλέον εξαρτώμενο ενήλικα	1776	2020	2118	2296	1276	1379
Δύο ενήλικες με 4 τέκνα	1788	2019	2119	2280	1397	1284

* Το όριο φτώχειας (EU-SILK) ορίζεται στο 60% του διαμέσου ισοδύναμου συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού, με βάση την τροποποιημένη κλίμακα ισοδυναμίας του ΟΟΣΑ. Για τον υπολογισμό του συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού λαμβάνεται υπόψη το συνολικό καθαρό εισόδημα, δηλαδή το εισόδημα που προκύπτει μετά την αφαίρεση των φόρων και των εισφορών για κοινωνική ασφάλιση, που λαμβάνεται από όλα τα μέλη του νοικοκυριού.

Σημαντικές παρατηρήσεις:

1. Τα ποσά των εύλογων δαπανών διαβίωσης είναι καθαρά μετά την αφαίρεση των φόρων (όπως προκύπτουν στο εκκαθαριστικό σημείωμα της εφορίας) και αφού αφαιρεθεί η δόση του δανείου για τους δανειολήπτες και το ποσό του ενοικίου για τους ενοικιαστές.
2. Ως εξαρτώμενο τέκνο ή ενήλικας ορίζονται πρόσωπα που θεωρούνται ότι βαρύνουν το φορολογούμενο σύμφωνα με το Ν. 4172/2013.
3. Οι εύλογες δαπάνες διαβίωσης προσαυξάνονται σε περιπτώσεις που υπάρχουν ιδιαίζουσες συνθήκες σε ένα νοικοκυριό. Τέτοια παραδείγματα είναι άτομα με χρόνιες ασθένειες, με φυσικές ή διανοητικές αναπηρίες, με προβλήματα υγείας που απαιτούν ιδιαίτερη φαρμακευτική θεραπεία ή χειρουργείο, άτομα που καταβάλλουν διατροφή και γενικά σταθερά ετήσια έξοδα τα οποία αντικειμενικά δεν μπορούν να μειωθούν.
4. Τα αποτελέσματα όλων των ομάδων δαπανών βρίσκονται **αισθητά πάνω από το όριο της φτώχειας**, ιδίως για τις οικογένειες με παιδιά όπου η απόσταση αυξάνεται σημαντικά. Το κατώφλι της φτώχειας ανέρχεται στο ποσό των 5.708 ευρώ ετησίως ανά άτομο και σε 11.986 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά.

Πρακτική εφαρμογή

Σύμφωνα με το υπό διαβούλευση σχέδιο του Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ιδιωτικών οφειλών κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 4224/2013, το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να αξιοποιεί τον ορισμό των εύλογων δαπανών διαβίωσης κατά τις διαδικασίες **αξιολόγησης της δυνατότητας αποπληρωμής**.

Πιο συγκεκριμένα το ίδρυμα οφείλει σύμφωνα με τον Κώδικα, να παρέχει Τυποποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Πληροφόρησης, η οποία περιέχει τα ελάχιστα απαιτούμενα στοιχεία για τις δαπάνες διαβίωσης, όπως αυτές δηλώνονται από τον οφειλέτη, ώστε να συσχετισθούν με την έννοια των εύλογων δαπανών διαβίωσης.

Στη συνέχεια κάθε ίδρυμα αξιοποιεί τα υποβληθέντα από τον δανειολήπτη οικονομικά στοιχεία και κάθε διαθέσιμη πληροφόρηση από άλλες πηγές, ώστε να αξιολογούνται, κατ' ελάχιστον, τα εξής:

- 1) οικονομική κατάσταση του δανειολήπτη,
- 2) το συνολικό ύψος και η φύση των χρεών του δανειολήπτη,
- 3) η τρέχουσα ικανότητα αποπληρωμής του δανειολήπτη,
- 4) το ιστορικό οικονομικής συμπεριφοράς του δανειολήπτη και,
- 5) η προβλεπόμενη και αναμενόμενη ικανότητα αποπληρωμής του δανειολήπτη, λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο των εύλογων δαπανών διαβίωσης.

Μετά την παραπάνω αξιολόγηση, το πιστωτικό ίδρυμα είναι υποχρεωμένο να προχωρήσει σε μια προσαρμοσμένη στο προφίλ του οφειλέτη ρύθμιση, προκειμένου αυτός να συνεχίσει να εξυπηρετεί το δάνειο του.

Σε κάθε περίπτωση, εφόσον ο οφειλέτης δεν μπορεί να εξυπηρετήσει την παρεχόμενη ρύθμιση διατηρεί το δικαίωμα προσφυγής του στο ν. 3869/2010, όπως τροποποιήθηκε από το ν. 4161/2013, όπου δικαστικά θα προσδιοριστεί η διευθέτηση της οφειλής.

Για να διευκολυνθεί ο εξατομικευμένος (tailor made) προσδιορισμός των εύλογων δαπανών για κάθε δανειολήπτη (δεδομένου ότι κάθε νοικοκυριό αποτελεί μια ξεχωριστή περίπτωση με διαφορετικές ανάγκες), παρατίθενται στον Πίνακα 2, οι μέσες δαπάνες των νοικοκυριών για τις βασικές υποκατηγορίες δαπανών.

Πίνακας 2: Δαπάνες που λαμβάνονται υπόψη σε κάθε ομάδα δαπανών και μέση δαπάνη των νοικοκυριών σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) 2012

	Είδος δαπανών	Ετήσια μέση δαπάνη*	Μηνιαία μέση δαπάνη*
1	Όλες οι δαπάνες διατροφής (δημητριακά, γαλακτοκομικά προϊόντα, κρέας, ψάρια, έλαια και λίπη, φρούτα, λαχανικά, γλυκά κτλ) και μη αλκοολούχων ποτών (καφές, τσάι, κακάο, μεταλλικά νερά, αναψυκτικά, χυμοί φρούτων, κτλ) καθώς και δαπάνες σε καντίνες εργασίας, σχολείων, πανεπιστημίων, γραφείων (καφέδες, αναψυκτικά, χυμοί, σάντουιτς, τoστ, τυρόπιτες, γλυκά, κλπ.)	4.430	369
2	Όλες οι δαπάνες ένδυσης και υπόδησης (αγορά ειδών ένδυσης και υπόδησης (ανδρικά, γυναικεία, παιδικά) καθώς και οι επιδιορθώσεις αυτών)	1.058	88
3	Όλες οι δαπάνες που σχετίζονται με την κατοικία (ηλεκτρισμός, ύδρευση, θέρμανση, υλικά και υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής της κατοικίας)	2.020	168
4	Όλες οι δαπάνες υπηρεσιών τηλεφωνίας και ταχυδρομικών υπηρεσιών (λογαριασμοί σταθερού τηλεφώνου, κινητού τηλεφώνου, internet, ταχυδρομείων κτλ)	867	72
5	Όλες οι δαπάνες κίνησης, συντήρησης και επισκευής μεταφορικών μέσων (καύσιμα, λιπαντικά, ανταλλακτικά, σέρβις κτλ) καθώς και τα ασφάλιστρα . Αφορά σε όσους κατέχουν ιδιωτικό μεταφορικό μέσο.	2.927	244
6	Λοιπές Δαπάνες: Δαπάνες αγαθών και υπηρεσιών ατομικής καθαριότητας και καλλωπισμού (κομμωτήρια, κουρέια, ξυριστικές μηχανές, ξυραφάκια, οδοντόβουρτσες, οδοντόκρεμες, αρώματα, κολόνιες, καλλυντικά, αποσμητικά, σαπούνια μπάνιου, σαμπουάν κλπ.), όλα τα αγαθά για τη συνήθη οικιακή κατανάλωση (σαπούνια, απορρυπαντικά, είδη καθαρισμού, σκουπες, χαρτιά υγείας, χαρτομάντηλα, κτλ) και λοιπά προσωπικά είδη (τσάντες, πορτοφόλια, γυαλιά ηλίου, ομπρέλες κτλ), δαπάνες που σχετίζονται με την επισκευή και τη συντήρηση των διαρκών αγαθών οικιακής χρήσης (έπιπλα, ηλεκτρικές συσκευές, κτλ), δαπάνες σχετικά με την ενημέρωση και τη μόρφωση (βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, είδη χαρτοπωλείου, γραφική ύλη, τετράδια, μολύβια, στυλό, κτλ), δαπάνες σχετικά με τα κατοικίδια ζώα (τροφές, λουριά, κτλ)	1.133	94

7	Όλες οι δαπάνες χρήσης αστικών και υπεραστικών μέσων μαζικής μεταφοράς (λεωφορεία, τρόλεϊ, ταξί, τρένα, τραμ, μετρό, επιβατικά πλοία κτλ). Αφορά σε όσους δεν κατέχουν αυτοκίνητο (το 25% των νοικοκυριών).	Δύναται να καθοριστούν ξεχωριστά για κάθε νοικοκυριό με βάση τα προσκομιζόμενα αποδεικτικά στοιχεία
	Δαπάνες ειδών και υπηρεσιών υγείας (φάρμακα, παυσίπονα, επίδεσμοι, γάζες, θερμόμετρα, ιατρικές υπηρεσίες κάθε ειδικότητας, οδοντιατρικές υπηρεσίες, κτηνιατρικές υπηρεσίες κ.α.). Αφορά στο 82% των νοικοκυριών.	
	Όλες οι δαπάνες υπηρεσιών εκπαίδευσης (παιδικοί σταθμοί, φροντιστήρια, ξένες γλώσσες, εκπαιδευτικές εκδρομές κτλ.). Αφορά στο 38% των νοικοκυριών.	
	Δαπάνες υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας (γηροκομεία, ιδρύματα και σχολεία για άτομα με ειδικές ανάγκες, βρεφονηπιακών (παιδικών) σταθμών, παιδότοποι κτλ). Αφορά στο 2% των νοικοκυριών.	
	Δαπάνες για λοιπές οικονομικές υπηρεσίες (αμοιβές φοροτεχνικών, διοικητικά τέλη, αμοιβές δικηγόρων, αμοιβές συμβολαιογράφων, συνδρομές σε επαγγελματικά σωματεία, ενώσεις, κτλ). Αφορά στο 30% των νοικοκυριών.	

8	1η ομάδα δαπανών (περιλαμβάνει όλα τα παραπάνω)	13.996	1.166
9	2η ομάδα δαπανών (περιλαμβάνει επιπλέον και δαπάνες εστίασης)	15.731	1.311
10	3η ομάδα δαπανών (περιλαμβάνει επιπλέον και αγορές διαρκών αγαθών)	16.721	1.393
11	4η ομάδα δαπανών (περιλαμβάνει επιπλέον και δαπάνες για αλκοολούχα ποτά και καπνό, δαπάνες για τουριστικές υπηρεσίες, αεροπορικά ταξίδια, δαπάνες για υπηρεσίες αναψυχής (γυμναστήρια, εισιτήρια αθλητικών αγώνων, θέατρα, κινηματογράφοι, συναυλίες, κτλ)	18.082	1.507

*Σημείωση: Η μέση δαπάνη έχει υπολογιστεί αφαιρώντας το 5% των ακραίων τιμών (μέθοδος trimmed mean), και αφορά τη σταθμισμένη μέση δαπάνη όλων των νοικοκυριών.

Οι μέσες δαπάνες που δίνονται στις δύο τελευταίες στήλες του Πίνακα 2 αναφέρονται στο μέσο όρο των νοικοκυριών. Για να προσδιοριστεί η ακριβής δαπάνη με βάση τη σύνθεση κάθε νοικοκυριού, τα στοιχεία του Πίνακα 2 θα πρέπει να πολλαπλασιαστούν με βάση τους συντελεστές στάθμισης που παρουσιάζονται στον Πίνακα 3 και στη συνέχεια να προστεθούν τυχόν επιπλέον αποδείξιμες δαπάνες (στοιχείο 7 του Πίνακα 2).

Πίνακας 3: Συντελεστές στάθμισης της μέσης δαπάνης ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού

Σύνθεση νοικοκυριού	Συντελεστής στάθμισης
Ένας ενήλικας	46,1%
Δύο ενήλικες	77,6%
Πολλαπλασιαστές εξαρτώμενων τέκνων	18,9%
Πολλαπλασιαστές επιπλέον εξαρτώμενων ενηλίκων	17,8%

Παράδειγμα: Πώς μπορούν να εφαρμοστούν οι συντελεστές στάθμισης ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού

Είδος δαπανών	Μηνιαία μέση δαπάνη*	(Α) Ενας ενήλικας (μηνιαίες δαπάνες επί 46,1%)	(Β) Ζευγάρι (μηνιαίες δαπάνες επί 77,6%)	Ζευγάρι με 1 τέκνο (Στήλη Β+μηνιαίες δαπάνες επί 18,9%)	Ζευγάρι με 2 τέκνα (Στήλη Β+μηνιαίες δαπάνες επί 2 επί 18,9%)
Δαπάνες για διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά και για έξοδα σε καντίνες εργασίας ή σχολείων	369	170	286	356	426
Δαπάνες για ένδυση και υπόδηση	88	41	68	85	102
Δαπάνες που σχετίζονται με την κατοικία (ηλεκτρισμός, ύδρευση, θέρμανση, υλικά και υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής της κατοικίας)	168	78	131	162	194
Δαπάνες για υπηρεσίες τηλεφωνίας και ταχυδρομίων	72	33	56	70	83
Δαπάνες κίνησης, συντήρησης και επισκευής μεταφορικών μέσων καθώς και τα ασφάλιστρα. Αφορά σε όσους κατέχουν ιδιωτικό μεταφορικό μέσο.	244	112	189	235	281
Λοιπές δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες ατομικής καθαριότητας και καλλωπισμού, για αγαθά για τη συνήθη οικιακή κατανάλωση κ.τ.λ.	94	44	73	91	109
Επιμέρους άθροισμα	1.036	478	804	1.000	1.196

Οι επιπλέον δαπάνες, εφόσον πραγματοποιούνται, υπολογίζονται ξεχωριστά για κάθε νοικοκυριό με βάση τα προσκομιζόμενα αποδεικτικά στοιχεία